

बालमैत्री स्थानीय शासन युक्त वडा घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना

आ.व. २०८२/०८३ देखी २०८६/८७ सम्म

प्रकाशक

गौरीगङ्गा नगरपालिका

१० नं. वडा कार्यालय

प्रथम संस्करण, २०८३ वैशाख

सम्पादन सल्लाहकार

श्री नर सिंह सार्की (वडा अध्यक्ष वडा नं १०)
श्री लक्ष्मी देवी विश्वकर्मा (वडा सदस्य वडा नं १०)
श्री प्रकाश चौधरी (वडा सदस्य वडा नं १०)
श्री जानकी देवी बोहरा (वडा सदस्य वडा नं १०)
श्री तिलाराम चौधरी (वडा सदस्य वडा नं १०)
श्री चन्द्रकिरण चौधरी (वडा सचिव वडा नं १०)
श्री भावना जोशी (महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख)

लेखन तथा सम्पादन

महिला तथा बालबालिका शाखा
गौरीगङ्गा नगरपालिका

लेखन सहयोग

वीरेन्द्र ऐर (योजना शाखा प्रमुख) गौरीगङ्गा नगरपालिका
बीर बहादुर रोकाया (स्वच्छ उर्जा परिचालक) गौरीगङ्गा नगरपालिका

डिजाइनिङ / पेज सेटिङ

गौरीगङ्गा नगरपालिका
वडा नं. १०

सर्वाधिकार

वडा नं. १० वडा कार्यालय

गौरीगङ्गा नगरपालिका
१० नं. वडा कार्यालय
उदासीपुर, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या: _____

चलानी नं.: _____

मिति: २०८३/०१/२५

प्रतिबद्धता पत्र

बालबालिका हाम्रो अमूल्य सम्पत्ति हुन्। उनीहरू वर्तमानका साझेदार तथा भविष्यका कर्णधार भएकाले उनीहरूको संरक्षण गर्नु हाम्रो दायित्व हो। बालबालिकाको सुन्दर भविष्य निर्माणमा घरपरिवारसँगै यस वडाको पनि ठूलो जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व रहेको छ। भविष्यमा वडा सञ्चालनको एक महत्वपूर्ण हिस्साका रूपमा आजका बालबालिकाको क्षेत्रमा लगानी गर्नु अत्यावश्यक छ।

यसै कर्तव्यबोधका साथ वडा नं. १० ले मिति २०८० माघ २९ गतेदेखि “बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८” ले व्यवस्था गरेका ५१ वटा सूचक प्राप्तिका लागि वडा उपयुक्त ठहर भई सघन रूपमा कार्यान्वयन गर्दै आइरहेको छ। जसको फलस्वरूप हाल वडा नं. १० बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा भई दिगोपनाको चरणमा आइपुगेको छ।

यसै आधारमा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाको निरन्तर दिगोपनाका लागि आ.व. २०८२/०८३ देखि २०८६/०८७ सम्मको पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना तयार गर्न पाउँदा खुशी लागेको छ।

अन्तर्राष्ट्रिय बालअधिकार महासन्धि, सन् १९८९ नोभेम्बर २० मा नेपाल पक्ष राष्ट्र भई हस्ताक्षर गरेको सन्दर्भमा बालअधिकारका चार पक्षको संरक्षणमा विशेष जोड दिइएको छ।

- १) बाल बचाउको अधिकार
- २) बाल संरक्षणको अधिकार

- ३) बाल विकासको अधिकार
- ४) बाल सहभागिताको अधिकार

बालबालिकाको हकहितका लागि बनेका संवैधानिक व्यवस्था, ऐन, नीति, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरूको अक्षरशः पालना गर्नु/गराउनु यस वडाको प्रमुख कर्तव्य हो भन्ने महसुस गरिएको छ। यस रणनीतिक योजना अनुसार आगामी दिनमा वार्षिक कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत—साधनको निरन्तर व्यवस्था गरिने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु।

अन्त्यमा, वडा नं. १० लाई बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्न तथा बालमैत्री स्थानीय शासनको एक सिकाइ केन्द्रको रूपमा स्थापना गर्ने कार्यमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग तथा समन्वय गर्नुहुने सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु। साथै सम्पूर्ण बालबालिकाको उत्तरोत्तर प्रगति तथा उज्ज्वल भविष्यको कामना गर्दछु। धन्यवाद ।

नर सिं साकी

वडा अध्यक्ष

एवं

अध्यक्ष, बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

१. वडाको परिचय

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

साबिक उदासीपुर गाविसको वडा नं १ र २ मिलेर बनेको यस वडाका मुख्य बस्तीहरूमा शान्तिपुर टोल, बेतालटोल, काठमाण्डौ टोल, दक्षिण टोल, सुन्दरपुर, जवलपुर, भैसासुर, भगतपुर, नुक्लीपुर र रामजानकी टोल रहेका छन् । यस वडामा ऐतिहासिक महत्व बोकेको सुन्दरपुर थारु सङ्ग्रहालय र नुक्लीपुर होमस्टे रहेका छन् ।

गौरीगङ्गा नगरपालिकाको स्थापना २०७३ साल फागुन २७ गते नेपाल सरकारको निर्णयबाट भएको हो । नेपालको संविधान २०७२ अनुसारको नयाँ संरचना अनुरूप कैलाली जिल्लामा रहेको यस नगरपालिकामा जम्मा ११ वटा वडाहरू रहेका छन् ।

गौरीगङ्गा नगरपालिका वडा नं. १० को कुल क्षेत्रफल ८.०३ वर्ग कि.मी. रहेको छ । यस वडाको पूर्वमा वडा नं ११, पश्चिममा वडा नं. ४, उत्तरमा वडा नं. ८ तथा दक्षिणमा कैलारी गाउँपालिकाको वडा नं ८ अवस्थित छ । यस वडाका अधिकांश क्षेत्र ग्रामीण प्रकृतिका छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गौरीगङ्गा नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ६४,५५८ (२९,६९१ पुरुष र ३४,८६७ महिला) रहेको छ । यस वडामा घरधुरी तथ्याङ्क संकलन सर्वेक्षण, २०८१ अनुसार १८ वर्ष मुनिका बालबालिकाको संख्या १,४७५ रहेको छ, जसमध्ये ७८९ बालक र ६८२ बालिका र ४ जना लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक रहेका छन् ।

यस वडामा सबैभन्दा धेरै अर्थात् ६३.५ प्रतिशत जनसंख्या कृषि- पशुपालन-फलफुल खेती क्षेत्रमा आवद्ध रहेका छन् । त्यसैगरी २.१ प्रतिशत व्यापार—व्यवसायमा संलग्न छन् । १४.२ प्रतिशत जनसंख्या जागिर पेसामा आवद्ध छन् भने १४.५ प्रतिशत जनसंख्या ज्याला मजदुरी पेसामा संलग्न रहेका छन् । ५.४ प्रतिशत वैदेशिक रोजगारीमा संलग्न छन् । ०.२ प्रतिशत अन्य पेशामा रहेका छन् ।

गौरीगङ्गा नगरपालिकाको वडा नं. १० ले मिति २०८१ वैशाख २६ गते पूर्ण खोप वडा, २०७३ सालमा पूर्ण साक्षर वडा तथा २०७३ वैशाख २४ गते खुला दिसामुक्त वडा घोषणा गरिसकेको छ ।

गौरीगङ्गा नगरपालिका, विभिन्न संघ—संस्था तथा सरोकारवालाहरूको निरन्तर प्रयास र सहयोगबाट बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि आवश्यक ५१ वटा सूचक पूरा गर्दै यस वडा नं. १० लाई २०८२ साल असार ४ गतेका दिन बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गरिसकेको छ । बालअधिकारको सुनिश्चितता तथा घोषणा पश्चात निरन्तर दिगोपना कायम गर्नु यस वडाको वर्तमान प्रमुख उद्देश्य रहेको छ ।

२. बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि रणनीतिक योजना

पृष्ठभूमि

सुदृढ, सक्षम तथा जवाफदेही स्थानीय शासन पद्धतिमार्फत बालअधिकारका समग्र पक्षहरूको कार्यान्वयन गरी नेपालको संविधान २०७२ बमोजिम स्थानीय तहमा बालअधिकार सुनिश्चित गर्न ल्याइएको शासकीय अवधारणा नै बालमैत्री स्थानीय शासन हो । संविधानमा व्यवस्था गरिएका बालअधिकार सम्बन्धी प्रावधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (परिच्छेद ३, दफा १२ को उपदफा (२) को (ग)), बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बालअधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि (CRC), १९८९ लगायत बालबालिका सम्बन्धी अन्य कानून, स्थानीय सरकारका नीति तथा कार्यक्रमहरूले समेत बालअधिकारका समग्र पक्षलाई सम्बोधन गरेका छन् ।

हाल वडा कार्यालय समुदायको नजिक रहेर सेवा प्रवाह गर्ने निकायका रूपमा स्थापित भइसकेको सन्दर्भमा बालअधिकारका विषयलाई स्थानीय तहको समग्र कार्यपद्धति तथा प्रणालीमा अन्तर्निहित गर्दै कार्यान्वयनमा लैजान उपयुक्त देखिन्छ । यस वडाले सोही अवधारणालाई आत्मसात गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन तथा बालअधिकारका विषयलाई समग्र शासकीय कार्यपद्धति र प्रणालीमा समावेश गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ ।

असहाय, अनाथ, अपाङ्गता भएका तथा जोखिममा रहेका बालबालिकाको संरक्षणमा विशेष जोड दिँदै, सबै सरोकारवालाको सहभागितासहित बालसहभागिता मार्फत बालअधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्न योजनाबद्ध कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको छ । यसै प्रयासको परिणामस्वरूप वडा नं. १० मिति २०८२ साल असार ४ गतेका दिन बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा भइसकेको छ । घोषणा पश्चात यसको निरन्तर दिगोपना सुनिश्चित गर्नका लागि यो रणनीतिक योजना तयार गरिएको हो ।

रणनीतिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरू

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि तयार गरिएको यस रणनीतिक योजनाका लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीतिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

लक्ष्य

१. सुदृढ, सक्षम तथा जवाफदेही स्थानीय शासन पद्धतिमार्फत बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन गरी बालअधिकारको सुनिश्चिततालाई निरन्तरता प्रदान गर्ने ।

उद्देश्यहरू

१. बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात प्राप्त उपलब्धिहरूलाई दिगो रूपमा कायम राख्ने।
२. बालमैत्री स्थानीय शासनका सबै ५१ वटा सूचकहरू हासिल गर्ने।
३. बालबालिकालाई प्रदान गरिने सेवा तथा अधिकारका क्षेत्रगत गुणस्तरमा सुधार गर्ने।
४. रणनीतिक योजना बमोजिम उपयुक्त र प्रभावकारी लगानी गर्ने।
५. थप गुणस्तरीय बालमैत्री वातावरण निर्माण गर्ने।
६. सरोकारवालाहरूको अपनत्व बोध गराउँदै समग्र वडाको शासकीय पद्धतिलाई बालमैत्री बनाउने।

रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

नगर कार्यपालिकाको मिति २०८० माघ ८ को निर्णयानुसार २०८० माघ २९ गतेदेखि बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गर्दै विभिन्न चरणमा बालमैत्री स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कार्यविधि, बालबालिकाको आवधिक लगानी योजना, बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा कार्ययोजना लगायतका योजनाहरू निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिँदै आएको छ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा तोकिएका न्यूनतम ५१ वटा सूचक तथा ५ चरणका २८ वटा तहगत खुड्किलाहरूलाई मूल आधार मानी आवश्यक सूचक तथा तहगत खुड्किला हाल प्राप्त गरिसकेको अवस्था छ। प्राप्त उपलब्धिहरूलाई निरन्तर कायम राख्नु अत्यन्त जरुरी देखिन्छ।

यस सन्दर्भमा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात यसको दिगोपनाका लागि रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्दा विशेष रूपमा निम्न प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छः

- वडा जनप्रतिनिधि, वडा सचिव, बालबालिका प्रतिनिधि, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, बालमैत्री वडा सहजकर्ता तथा टोल विकास संस्थाहरूसँग कार्यशाला तथा गोष्ठी सञ्चालन।
- बैठकमार्फत सूचना संकलन गरी नगर तथा वडा स्तरीय सरोकारवालाहरूसँग सुझाव तथा पृष्ठपोषण संकलन।
- वडाको बालवस्तुगत विवरण (profile) को अध्ययन।
- स्थलगत अनुगमन।
- नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटसँग समन्वय।

रणनीतिक योजनाको औचित्य

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्नु मात्र आफैंमा पूर्ण प्रक्रिया होइन। घोषणा पश्चात यसको दिगोपना तथा निरन्तरतामा पर्याप्त ध्यान दिन नसकिएमा घोषणा गर्नुको औचित्य नै रहँदैन। त्यसकारण बालमैत्री स्थानीय शासनलाई निरन्तर टिकाइराख्न रणनीतिक योजनाको विशेष आवश्यकता महसुस गरी यो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना तयार गरिएको हो।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ अनुसार बालबचाउ, बालसंरक्षण, बालविकास, बालसहभागिता तथा संस्थागत विकास अन्तर्गतका सूचकहरूमध्ये ३८ वटा सूचकमा १०० प्रतिशत ६ वटा सूचकमा ९५ प्रतिशत ६ वटा सूचकमा ८० प्रतिशत र १ वटा सूचकमा ९० प्रतिशत नतिजा प्राप्त भएपश्चात बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ। तथापि यसले पूर्णता प्राप्त गर्न थुप्रै चुनौती देखिन्छ।

उदाहरणका रूपमा बालबचाउ अन्तर्गत पूर्ण स्तनपान, गर्भवती तथा सुत्केरी जाँच, आइरन चक्री सेवन, हात धुने बानी; बालसंरक्षण अन्तर्गत बालविवाह, बालश्रम, घरेलु हिंसा, बालसंरक्षण प्रणाली; बालविकास अन्तर्गत बालमैत्री शिक्षण सिकाइ, आधारभूत शिक्षा, छात्रामैत्री शौचालय; बालसहभागिता अन्तर्गत निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता, बालसमूहको क्षमता विकास तथा सक्रियता; र संस्थागत विकास अन्तर्गत विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्रियाशीलता जस्ता सूचकहरूमा कम्तीमा ८० प्रतिशत नतिजा प्राप्त भएमा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्न सकिने भए पनि हालको अवस्थामा ५१ वटा सूचकहरूमध्ये ४७ वटा सूचकमा १०० प्रतिशत, १ सूचकमा ९० प्रतिशत, १ सूचकमा ९१ प्रतिशत, १ सूचकमा ८५ प्रतिशत र १ सूचकमा ९९ प्रतिशत नतिजा हासिल भएको देखिन्छ। यसरी प्राप्त उपलब्धिहरूमा उल्लेखनीय सुधार र निरन्तरता कायम गर्दै शतप्रतिशत लक्ष्य हासिल गर्न तथा शतप्रतिशत नतिजा प्राप्त सूचकहरूमा समेत सोही अवस्था निरन्तरता दिन यो रणनीतिक योजनाको औचित्य रहेको छ।

गौरीगङ्गा नगरपालिका वडा नं. १० को विद्यमान शासकीय अवस्था विश्लेषण

सबल पक्षहरू

- वडाका जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल तथा प्रमुख विषयगत सरोकारवालाहरू वडाको समृद्धि र विकासका लागि एकजुट हुने गरेको।
- खुला दिसामुक्त वडा घोषणा भइसकेको।
- पूर्ण खोप वडा घोषणा भएको।
- पूर्ण साक्षर नगर घोषणा भएको।
- शैक्षिक संस्थाहरूमा पहुँच रहेको।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको सवालमा समुदाय सचेत भएको।
- बालमैत्री स्थानीय शासनसम्बन्धी समस्याप्रति कार्यपालिकाको विशेष चासो रही समाधानको पहल हुने गरेको।
- बालक्लब तथा बालक्लब सञ्जाल सक्रिय रहेका।
- बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको विकास भइसकेको।
- बालअधिकार संरक्षण नीति, बालबालिका सम्बन्धी ऐन लगायतका कानून कार्यान्वयनमा रहेको।
- बालमैत्री सहजकर्ता निरन्तर परिचालन हुने व्यवस्था रहेको।

- वडा तथा नगरमा बालमैत्री शाखाको स्थापना भई वडामा एक जना जनप्रतिनिधि सम्पर्क व्यक्तिको रूपमा कार्यरत रहेको।

सुधारात्मक पक्षहरू

- मागअनुसार स्रोत—साधनको उपलब्धतामा कमी।
- आवश्यक पूर्ण जनचेतनाको अभाव।
- सबै विद्यालयका भौतिक संरचना बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री व्यवस्थापनमा एकरूपता नहुनु।
- विभिन्न जिल्लालाई जोड्ने पूर्व पश्चिम महेन्द्र राजमार्ग नजिक भएकाले बालबालिका लागू पदार्थ ओसारपसार, मानव बेचबिखन तथा लागू पदार्थ दुर्व्यसनमा फस्ने जोखिम बढ्दो रहेको।

३. गौरीगङ्गा नगरपालिका वडा नं. १० मा बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूको विद्यमान अवस्था

मिति २०८२/०१/२४ मा बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूको अन्तिम मापन गर्दा देहायबमोजिमको अवस्था रहेको छ।

क) बाल बचाउ

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा उल्लेख गरिएका बाँच्न पाउने अधिकारसम्बन्धी सूचकहरूको वडा स्तरीय अन्तिम अवस्था निम्नानुसार रहेको छः

क्र.स.	सूचक	हालको अवस्था (२०८२/०१/२४ सम्म)	घोषणाका लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	गर्भवती महिलाले कम्तीमा प्रसूति पूर्व ८ पटक तथा प्रसूति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तीमा ४ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको हुनुपर्ने	१००%	९५%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी। २.आधारभुत स्वास्थ्यको व्यवस्थापन समितिको निर्णय ।

२	गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धका २ वटा खोप लगाएका हुनुपर्ने	१००%	९५%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी। २.आधारभुत स्वास्थ्यको व्यवस्थापन समितिको निर्णय ।
३	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाले आइरन चक्री (जम्मा २२५ वटा) सेवन गरेका हुनुपर्ने	१००%	९५%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी। २.आधारभुत स्वास्थ्यको व्यवस्थापन समितिको निर्णय ।
४	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराइएको हुनुपर्ने	१००%	८०%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी। २.आधारभुत स्वास्थ्यको व्यवस्थापन समितिको निर्णय ।
५	६ महिनासम्मका शिशुलाई आमाले अनिवार्य रूपमा पूर्ण स्तनपान गराएको हुने	९९%	८०%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी।
६	६ महिना देखि ५ वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन 'ए' क्याप्सुल खुवाइएको हुने	१००%	१००%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी।
७	१५ महिनाभित्रका प्रत्येक बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै खोप प्राप्त गरी पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको हुने	१००%	१००%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी।
८	एचआईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाले ARV Prophylaxis पाएका हुने	१००%	१००%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी।
९	सबै घरपरिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनुपर्ने	१००%	१००%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रका प्रमुखले सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको माइन्युट । २. कार्यक्रमको फोटो।
१०	कम तौल, पुङ्कोपन र ख्याउटेपन भएका ५ वर्षमुनिका बालबालिकाको संख्या घटेको हुने	१००%	८०%	१.आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी। २.आधारभुत स्वास्थ्यको व्यवस्थापन समितिको निर्णय ।

११	अत्यन्त कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	१.आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट प्रमाणित चिठ्ठी।
१२	सबै घरघुरीमा आधारभूत तहको खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	१. उदासीपुर खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई समितिको Water Quality Test Report।
१३	दिसा गएपछि, बालबालिकाको दिसा धोएपछि तथा खाना खानु/खुवाउनु अघि साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	१.बालक्लबको निर्णयको माइन्युट
१४	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग गरेको तथा खुला दिसामुक्त घोषणा भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	खुला दिसामुक्त घोषणा भएका कागजात अनुसार।

ख. शिशु तथा बाल संरक्षण

बाल संरक्षणका सूचकहरूको अवस्था यस प्रकार रहेका छन् ।

क्र.स.	सूचक	हालको अवस्था (२०८१/०४/२४ सम्म)	घोषणाका लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	५ वर्षमुनिका सबै बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	जम्मा बालबालिकाको जन्मदर्ता गराएको प्रमाणित चिठ्ठी ।
२	निकृष्ट प्रकारको बालश्रम अन्त्य भई प्रभावित बालबालिकाको पुनःस्थापना भएको हुने	१००%	१००%	१. घरघुरी सर्वेक्षणको प्रतिवेदन २. बालक्लबको निर्णय
३	स्थानीय तह बालविवाहमुक्त भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	१. बालक्लबको निर्णय ।
४	घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान, विद्यालय, सामाजिक चाडपर्व तथा भेलामा बालबालिकाविरुद्ध हुने हिंसा,	८५%	८०%	१. विद्यालयको पत्र । २. बालक्लबको निर्णय ।

	बलात्कार, शोषण, बेवास्ता र दुर्व्यवहारमा कमी आएको हुने			
५	समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली स्थापना भई सञ्चालनमा ल्याइएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	१. वि.व्य.स र स्वा.व्य.स मा बालबालिका आमन्त्रण गरेको पत्र २. वडा बाल अधिकार समिति/बालमैत्री वडा समितिमा १ बालक र १ बालिका मनोनित
६	छाउपडी, कमलरी जस्ता सामाजिक कुप्रथा नरहेको हुनुपर्ने	९९%	९५%	सचेतनामूलक कार्यक्रमको प्रतिवेदन
७	स्थानीय तह/समुदायले १४ वर्षमुनिका असहाय बालबालिकाको संरक्षणका लागि विशेष व्यवस्था गरेको हुने	१००%	१००%	१ वडाको सिफारिस २ घरधुरी सर्वेक्षणको प्रतिवेदन
८	स्थानीय तहमा सडक बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनु (भएको अवस्थामा बालगृहमा राखी व्यवस्थापन गरिएको हुनुपर्ने)	१००%	१००%	१ घरधुरी सर्वेक्षणको प्रतिवेदन २ बालमैत्री वडा समितिको निर्णय
९	स्थानीय तहका विद्यालयहरूले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना नदिने प्रतिबद्धता जनाएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	सबै विद्यालयहरूले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना नदिने लिखित प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।
१०	कुलतमा लागेका बालबालिकाका लागि बाल सुधार गृहमा राख्ने व्यवस्था भएको हुनु	१००%	१००%	वडा कार्यालयको सिफारिस पत्र

ग) बाल विकास

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ अनुसार बालबालिकाको विकासको अधिकारसम्बन्धी सूचकहरूको अवस्था

क्र.स.	सूचक	हालको अवस्था (२०८२/०१/२४ सम्म)	घोषणाका लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
--------	------	-----------------------------------	-----------------------------	-----------------

१	३ वर्षदेखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भई टिकाउदर शतप्रतिशत रहेको (फरक क्षमता भएका बालबालिकाका हकमा विशेष व्यवस्था गरिएको)	१००%	१००%	१ विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय २ विद्यालयको पत्र ३ फोटोहरु
२	५ देखि १४ वर्ष उमेर समूहका शतप्रतिशत बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा (कक्षा १-८) पूरा गरेका हुने	१००%	१००%	१ विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय २ विद्यालयको पत्र ३ फोटोहरु
३	प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्र-छात्राका लागि अलग-अलग शौचालयको व्यवस्था भई प्रयोगमा रहेको	१००%	१००%	१ विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय २ विद्यालयको पत्र
४	सबै विद्यालयका पूर्वाधार (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री तथा सुरक्षित रहेको	१००%	१००%	१ विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय २ विद्यालयको पत्र ३ फोटोहरु
५	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलापसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको	१००%	१००%	सबै विद्यालयमा विद्यार्थीहरूलाई नियमित अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागी गराई सोको अभिलेखीकरण गरिएको छ।
६	सबै विद्यालयमा कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्टाछुट्टै संकलन तथा व्यवस्थापनको व्यवस्था भएको	१००%	१००%	१. विद्यालयको पत्र २. कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्टाछुट्टै विसर्जन गरेको फोटो

घ) बाल सहभागिता

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ अनुसार बालबालिकाको सहभागितासम्बन्धी सूचकहरूको अवस्था

क्र.स.	सूचक	हालको अवस्था (२०८२/०१/२४ सम्म)	घोषणाका लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
--------	------	-----------------------------------	-----------------------------	-----------------

१	स्थानीय तहमा समावेशी आधारमा बालसञ्जाल गठन भई क्रियाशील रहेको (वार्षिक न्यूनतम ३ वटा बैठक तथा ३ वटा कार्यक्रम सञ्चालन भएको)	१००%	९५%	मिति २०८० वैशाख ५ गते गठन भएको वडास्तरीय बालसञ्जालको बैठक र अतिरिक्त क्रियाकलाप नियमित रूपमा सञ्चालन भएको माइन्युट र फोटो
२	स्थानीय तहमा बस्ती/टोल र विद्यालयहरूमा समावेशी आधारमा बालसमूह गठन भई क्रियाशील रहेको (न्यूनतम ३ वटा बैठक तथा ३ वटा कार्यक्रम वार्षिक सञ्चालन भएको)	१००%	९५%	टोलस्तरीय १० वटा र विद्यालयस्तरीय ३ वटा गरी जम्मा १३ वटा बालक्लब गठन भई नियमित बैठक तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन भइरहेको छ।
३	५ कक्षा भन्दा माथि अध्यापन हुने विद्यालयका विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा बालक्लब/बालसमूहको प्रतिनिधित्व रहेको	१००%	१००%	पाँच कक्षाभन्दा माथि अध्यापन हुने १ विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा बालसमूहको आमन्त्रित प्रतिनिधित्व रहेको छ।
४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बालसमूह/बालसञ्जालको प्रतिनिधित्व रहेको	१००%	९०%	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा वडा बालसञ्जालबाट १ जना बालक र १ जना बालिकाको आमन्त्रित प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरिएको छ।
५	स्थानीय तहमा रहेका बालबालिकासम्बन्धी सरोकारका संरचना/समितिहरूमा १२—१८ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाको संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गरिएको	१००%	९०%	वडामा रहेका विभिन्न सरोकारवाला समितिहरूमा १ जना बालक र १ जना बालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिएको छ।
६	बालभेलाबाट माग भई आएका योजनाहरू स्थानीय तहको योजनामा समावेश भएका	१००%	१००%	बालभेलाबाट प्राथमिकरण भई आएका योजनाहरू वडाको वार्षिक बजेटमा समावेश गरिएको

ड) संस्थागत विकास सूचक

गौरीगङ्गा नगरपालिकाको मिति २०८० माघ ८ गतेको कार्यपालिकाको बैठकले बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धति अवलम्बन गर्ने निर्णय गरिसकेपछि यस वडा नं. १० मा सूचक प्राप्तिसहित बालमैत्री वातावरण निर्माणका लागि निरन्तर रूपमा कार्य हुँदै आएको छ। वडाले सबै मापदण्डहरू पूरा गरी बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्ने दिशामा संस्थागत विकासको महत्वपूर्ण आधार तयार गरेको छ।

वडा कार्यालयले विगतदेखि नै बालमैत्री स्थानीय शासनको संस्थागत विकासका लागि वडामा बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना गरेको छ। साथै, बालमैत्री स्थानीय शासनका गतिविधि सञ्चालन गर्न वडामा बालमैत्री सहजकर्ता परिचालन गरिएको छ। बालबालिकाको आवधिक लगानी योजनाअनुसार बालमैत्री स्थानीय शासनका विभिन्न गतिविधिहरू सञ्चालन भइरहेका छन्।

संस्थागत विकासका लागि बालसमूह गठन, विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा आमन्त्रित बाल सहभागिता सुनिश्चित गरिएको छ। साथै, बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति गठन गरी ती समितिहरूको क्षमता विकासका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आइएको छ। विषयगत सरोकारवालाहरूको समन्वयमा नियमित अनुगमन तथा समीक्षा हुने गरेको छ।

नगरबाट प्राप्त बालमैत्री आचारसंहिता कार्यान्वयनमा आएको छ। बालबालिकाका लागि आवधिक लगानी योजना तयार भई कार्यान्वयनमा आएको छ भने प्रत्येक वर्ष बालभेलाबाट प्राप्त मागहरू समावेश गरी बालबालिकाको वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन हुँदै आएको छ।

बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति, वडा समिति, वडास्तरीय बालसमूह सञ्चाल, वडा बालअधिकार समिति लगायतका संरचनाहरूको नियमित बैठक बस्ने गरेको छ। साथै, बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि वडा नं. १० ले पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने चरणमा रहेको छ।

संस्थागत विकासकै सन्दर्भमा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा, बालअधिकार तथा बालसहभागिताको सुनिश्चितता र घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि वडा तथा नगरले लिएका नीतिगत विषयहरू देहायअनुसार रहेका छन्—

नीतिगत प्रतिबद्धताहरू

- बालविवाह, निरुद्ध बालश्रम तथा बालशोषणलाई निरुत्साहित गरिनेछ।
- बालमैत्री आचारसंहिता, बालबालिकाका लागि आवधिक लगानी योजना तथा बालबालिकाको स्थिति पत्र अद्यावधिक गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चातको रणनीतिक योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

- लैङ्गिक तथा बालअधिकारको विकेन्द्रीकृत मूलप्रवाहीकरणका सम्पूर्ण प्रक्रियामा वडा तथा स्थानीय तहको नेतृत्व रहने गरी सहजीकरण गरिनेछ।
- सामाजिक परिचालनमार्फत सामाजिक चेतना अभिवृद्धि गर्दै नागरिकहरूलाई विकास प्रक्रियामा आबद्ध गराइनेछ। आयआर्जन विकास, बालमैत्री, सरसफाइ तथा वातावरणमैत्री टोल निर्माणमा स्वतःस्फूर्त सहभागिता गराइनेछ।
- विद्यालयहरूमा बालबालिकाको सहभागिता तथा विकाससम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित गर्दै बालबालिकामाथि हुने हिंसा तथा दुर्व्यवहारलाई निरुत्साहित एवं निषेध गर्न विभिन्न प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यालय नियमितता कायम गर्न वडा क्षेत्रभित्रका बालविकास केन्द्रमा अध्ययनरत बालबालिकाको संख्याका आधारमा पोषण तथा खाजा कार्यक्रम निरन्तर उपलब्ध गराइनेछ।
- सभ्य, स्वावलम्बी, सुसंस्कृत, क्षमतावान, योग्य तथा दक्ष नागरिक उत्पादनका लागि किशोर—किशोरी शिक्षा लागू गरिनेछ। स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत उपचारका क्रममा वडा भित्रका अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बिरामी, बेवारिसे, असहाय, गर्भवती महिला तथा बालबालिकालाई प्रोत्साहनमा प्राथमिकता दिइनेछ।
- वडा पूर्ण खोप सुनिश्चित घोषणा भइसकेको छ। पूर्ण खोप सुनिश्चितता र दिगोपनाका लागि आवश्यक प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू निरन्तर सञ्चालन गरिनेछ।

संस्थागत विकास सूचकको अवस्था

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ मा उल्लेख गरिएका संस्थागत विकाससम्बन्धी सूचकहरूको अवस्था यस प्रकार रहेको छः

क्र.सं	सूचक	हालको अवस्था (२०८२/१/२४ सम्म)	घोषणाका लागि आवश्यक प्रतिशत	सूचकको व्याख्या
१	वडा/नगरपालिका तहमा बालमैत्री स्थानीय शासन समिति गठन भई क्रियाशील हुनुपर्ने	१००%	१००%	बालअधिकार समिति र बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति गठन र सक्रिय
२	स्थानीय तहले बालमैत्री आचारसंहिता तथा नीति—नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	बालमैत्री आचारसंहिता लगायत नीति कार्यविधि र निर्देशिका कार्यान्वयन
३	नगरपालिका/गाउँपालिकामा कम्तीमा एक बाल उद्यानसहितको बालमैत्री सिकाइ स्रोत केन्द्र सञ्चालनमा हुनुपर्ने	९०%	८०%	वडा नं ११ ऐठा जैविक पार्क बाल उद्यानमा सिकाइ स्रोत केन्द्र स्थापना गरिएको

४	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) को आधारमा स्थानीय तहको विकास योजना तथा बालबालिकाका लागि लगानी योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयार भएको
५	वार्षिक योजना तर्जुमा पूर्व वडा तथा नगरपालिका तहमा बालभेला आयोजना गरी बालभेलाबाट प्राथमिकता तोकिएका विषय योजना प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	हरेक वर्ष वडामा बालभेलाको प्राथमिकीकरण गरी माग भइ आएका योजना वडाको वार्षिक बजेटमा समावेश गरिएको
६	स्थानीय तहमा बालबालिका सम्बन्धी स्थिति पत्र तयार, प्रकाशन तथा अद्यावधिक भएको हुने	१००%	१००%	वडा नं १० को स्थितिपत्र तयार भएको
७	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरूले स्थानीय तहले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड पूरा गरेको हुने	१००%	१००%	सबै बालविकास केन्द्रमा न्यूनतम मापदण्ड पूरा भएको
८	विद्यालयहरूले कक्षा ६ देखि १० सम्मका विद्यार्थीहरूका लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री तथा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गरेको हुने	१००%	१००%	अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनको विद्यालयले दिएको पत्र
९	आधारभूत शिक्षा पश्चात विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित बालबालिकाले जीवनोपयोगी, व्यावसायिक तथा सीपमूलक शिक्षा प्राप्त गरेको हुने	१००%	१००%	बालक्लबमा आबद्ध बालबालिकालाई नियमित जीवनउपयोगी शिक्षा दिने गरिएको
१०	स्थानीय तहका प्रहरी चौकीहरूमा बालमैत्री कक्ष वा बालमैत्री सम्पर्क इकाईको व्यवस्था भएको हुने	१००%	१००%	इलाका प्रहरी कार्यालय मसुरीयामा बालमैत्री सम्पर्क शाखा स्थापना गरी सम्पर्क व्यक्ति समेत तोकिएको
११	विद्यार्थी सवार हुने विद्यालय सवारी साधनहरू बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री हुनुपर्ने	१००%	१००%	विद्यालयको पत्र
१२	स्थानीय तहको प्रशासनिक कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने	१००%	१००%	वडा र नगरपालिकामा स्तनपान कक्ष स्थापना
१३	बसपार्क, सिनेमा हल, हाटबजार, खेलमैदानजस्ता सार्वजनिक स्थानमा बालमैत्री शौचालय तथा खानेपानी धाराको व्यवस्था भएको हुने	१००%	१००%	सार्वजनिक स्थानमा रहेका ५ वटा खानेपानीका धारा र शौचालय बालमैत्री रहेको

१४	विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को समयमा बालबालिकाको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश भएको हुने	१००%	१००%	१. विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय २. विपद् व्यवस्थापन शाखाको पत्र
१५	विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि विशेष सहयोगको संस्थागत व्यवस्था भएको हुने	१००%	१००%	१. विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय २. विपद् व्यवस्थापन शाखाको पत्र

४. गौरीगङ्गा नगरपालिका तथा वडामा बालबालिकाको क्षेत्रमा प्रत्यक्ष रूपमा कार्य गर्ने साझेदार/सहयोगी संस्थाहरूको पहिचान

बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा तथा यसको निरन्तरताका लागि नगर तथा वडा कार्यालयको प्रयास मात्र पर्याप्त नहुने हुँदा वडामा क्रियाशील विभिन्न संघ—संस्था तथा साझेदार निकायहरूको सहयोग आवश्यक पर्दछ। बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा र दिगोपनाका लागि सहयोग गर्ने सरोकारवाला निकायहरू यस प्रकार रहेका छन्:

क्र.सं.	कार्यालय / संस्थाको नाम	बालमैत्री स्थानीय शासनको क्षेत्रमा गर्ने मुख्य—मुख्य काम
१	संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	- बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ तथा घोषणा कार्यविधि बमोजिम नगर तथा वडालाई अनुगमन, सहजीकरण, सहयोग र सुझाव प्रदान गर्ने। - बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, निर्देशिका तथा मार्गदर्शन प्रदान गर्ने।
२	सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार	- संविधान, ऐन—कानून तथा कार्यविधि अनुसार बालमैत्री स्थानीय शासन अवधारणालाई संस्थागत गर्ने। - आर्थिक तथा सामाजिक सहयोग, अनुगमन तथा पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने।
३	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, धनगढी, कैलाली	- वडा तथा नगरपालिकाको क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने। - बालमैत्री स्थानीय शासनको नियमित अनुगमन तथा दिगोपनाका लागि पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने।
४	नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरू	- संघ, प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई स्थानीय सन्दर्भअनुसार कार्यान्वयन गर्ने। - बालमैत्री स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने।

		• बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनका लागि संरचनाहरूको नियमित बैठक सञ्चालन गर्ने। • स्थानीय स्तरमा योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने। • बालमैत्री स्थानीय शासनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने। • दीर्घकालीन नीति निर्माण गरी वार्षिक तथा आवधिक योजनामा समावेश गर्ने। • कार्यक्रमहरूको अनुगमन, समीक्षा तथा मूल्याङ्कन गर्ने। • कार्यक्रमहरूलाई समन्वयात्मक तथा एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्ने। • बालक्लब तथा बालसञ्जालको क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने। • बालमैत्री स्थानीय शासनको वार्षिक प्रगति समीक्षा गर्ने। • सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने। • गर्भवती महिला तथा बालबालिकाको स्वास्थ्य सेवा बालमैत्री बनाउने। • बालबालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य, शिक्षा तथा शारीरिक विकाससम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने। • विद्यालय बाहिर रहेका तथा बीचमै पढाइ छोड्ने बालबालिकालाई शिक्षा तथा व्यवहारिक तालिमको अवसर प्रदान गर्ने। • बाल उद्यान तथा सिकाइ स्रोत केन्द्र निर्माण र विकास गर्ने। • सूचीकृत बालक्लब तथा बालसञ्जालको तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने।
५	स्वास्थ्य शाखा, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	• बाल बचाउ अन्तर्गतका १४ वटा सूचकहरूको निरन्तर पूर्तिका लागि पोषण सचेतना, गर्भवती जाँच, सुनौला १००० दिन, सुरक्षित मातृत्व, पूर्णखोप, भिटामिन 'ए' सरसफाइ अभियान लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
६	सञ्चार क्षेत्र, गैरसरकारी संस्था, विद्यालय, बालविकास केन्द्र, टोल विकास संस्था, अन्य समूह/संघसंस्था	• बालबालिकाको पोषण सुधार, बालसंरक्षण, क्षमता विकास, पूर्ण सरसफाइ तथा बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने। • बालमैत्री आचारसंहिता तथा व्यवहारसम्बन्धी प्रचार—प्रसार गर्ने। • विद्यालय तथा समुदायलाई सरसफाइसम्बन्धी सचेतना प्रदान गर्ने। • बालविकास केन्द्र तथा कक्षालाई बालमैत्री बनाउन आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने। • विद्यालय भर्ना अभियान, बालक्लबको क्षमता विकास, बालअधिकार तथा बालमैत्रीसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालनमा सहयोग गर्ने।

५. प्रस्तावित रणनीतिहरू

वडा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त घोषणा तथा त्यसको निरन्तर दिगोपनाका लागि तयार गरिएका कार्ययोजनाहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी दिगोपना कायम गर्न सकिने उपायका सम्बन्धमा वडा स्तरमा मिति २०८३/०१/१५ गते सञ्चालन गरिएको कार्यशालाबाट निम्न क्षेत्रगत रणनीतिहरू तय गरिएका छन्:

१ बाल बचाउ (Survival)

१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकामार्फत गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाको मासिक तथ्याङ्क सङ्कलन र अद्यावधिक गर्ने।
२. गर्भ परीक्षणको समयमा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले आवश्यक जानकारी दिने तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुरक्षित सुत्केरी गराउन प्रोत्साहन गर्ने।
३. गर्भवती तथा सुत्केरी महिलालाई पोषण, पूर्ण स्तनपानको महत्व विषयमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
४. पूर्ण खोप, पोषण तथा शौचालय प्रयोगको अवस्थाबारे प्रत्येक वर्ष घरघुरी सर्वेक्षण गर्ने।
५. विद्यालयहरूमा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम नियमित रूपमा सञ्चालन गर्ने।
६. गर्भावस्थादेखि नै गर्भवती महिलालाई नियमित जाँच, आइरन, क्याल्सियम सेवन, टी.डी. खोप, जुकाको औषधि सेवन तथा पोषण र सरसफाइसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
७. नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने सम्पूर्ण खोप तथा स्वास्थ्य सेवाहरू समयमै र नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने।
८. बोटल फिडिङ तथा जङ्ग फुड खान र खुवाउन निरुत्साहित गर्दै स्थानीय पौष्टिक आहार सेवन गर्न सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
९. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, आमा समूह, समाजसेवी तथा स्वास्थ्यकर्मीमार्फत प्रत्येक टोल—टोलमा स्वास्थ्य, पोषण, सरसफाइ तथा सर्ने/नसर्ने रोगसम्बन्धी जनचेतना फैलाउने।

२ बाल संरक्षण (Protection)

१. बच्चा जन्मिएको ३५ दिनभित्र प्रचलित संस्कारअनुसार नामाकरण गरी कानुनबमोजिम जन्मदर्ता गराउन टोल विकास संस्थामार्फत सहजीकरण गर्ने।
२. होटल, रेष्टुरेन्ट, ग्यारेज लगायत स्थानमा बालश्रम प्रयोगमा रोक लगाउने, घरेलु कामदारका रूपमा बालबालिका राख्न नदिने तथा यस्ता गतिविधिमा संलग्न व्यक्तिमाथि निरन्तर अनुगमन र कानुनी कारबाही गर्ने।
३. विद्यालय वरपर लागूऔषध, सुर्तीजन्य पदार्थको ओसार—पसार, बिक्री—वितरण तथा प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाई नियमित अनुगमन गर्ने।
४. बालबालिकामाथि हुने सबै प्रकारका हिंसा अन्त्य गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
५. कुलतमा लाग्न सुरु गरेका बालबालिकाको कुलत छुटाउन सरोकारवाला समूह परिचालन गरी सम्बन्धित

स्थान तथा व्यक्तिमाथि तत्काल कारबाही गर्ने ।

६. बालबालिकाको समयको सदुपयोग गराउँदै उनीहरूलाई सकारात्मक तथा सिर्जनात्मक गतिविधिमा संलग्न गराउन अभिभावकलाई जिम्मेवार बनाउने ।

७. कुलतमा परेका बालबालिकाका लागि मनोसामाजिक परामर्श केन्द्र स्थापना गरी निःशुल्क सेवा प्रदान गर्ने ।

८. बालश्रम, बालविवाह तथा बालकुलत सम्बन्धी नियमित अनुगमन र जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

३ बाल विकास (Development)

१. विद्यालयमा विद्यार्थीका लागि अतिरिक्त क्रियाकलापलाई अझ प्रभावकारी र मनोरञ्जनात्मक बनाउने ।

२. विद्यालयको पूर्वाधार सुधार गर्दै कक्षा कोठा, खेलकुद सामग्री, खेलमैदान विस्तार गरी बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री बनाउँदै लैजाने ।

३. समुदायमा रहेका ३—४ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकालाई ECD मा अनिवार्य भर्ना गराई गुणस्तरीय शिक्षाको वातावरण सिर्जना गर्ने ।

४. विद्यालयमा खानेपानी तथा शौचालयको थप व्यवस्था गरी छात्रछात्राका लागि छुट्टै तथा अपाङ्गमैत्री बनाउने ।

५. किशोरीहरूका लागि सेनेटरी प्याड वितरण तथा सुरक्षित महिनावारी सरसफाइसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

६. बालबालिकाको अन्तर्निहित प्रतिभा पहिचान गरी रुचिअनुसारका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

७. विद्यालय वातावरण स्वच्छ राख्न आवश्यक जनशक्ति परिचालन र फोहोर व्यवस्थापन गर्ने ।

८. सिकाइ केन्द्र र कक्षाकोठालाई प्रविधिमैत्री, बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री बनाउने ।

९. गरिब, असहाय तथा जेहेन्दार बालबालिकाका लागि निःशुल्क तथा अनिवार्य शिक्षा सुनिश्चित गर्न थप आर्थिक स्रोत पहिचान गर्ने ।

४ बाल सहभागिता (Participation)

१. बाल क्लब/सञ्जालको नियमित क्रियाशीलता अभिवृद्धि गर्न संरक्षक अभिभावक, शिक्षक तथा सहजकर्तालाई जिम्मेवार बनाउने ।

२. प्रत्येक वर्ष बडा बाल भेला आयोजना गर्ने ।

३. हरेक संस्थागत निकायमा बालबालिकाको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

४. बालबालिकाको शारीरिक तथा मानसिक अवस्थाबारे बुझ्न नियमित अनुगमन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

५. बाल क्षेत्रमा कार्यरत संघ—संस्थासँग समन्वय गरी संयुक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने ।

६. विद्यालय व्यवस्थापन समिति र स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बालबालिकाको सक्रिय सहभागिता गराउने ।

५. संस्थागत विकास (Institutional Development)

१. वडा स्तरीय संयन्त्रहरू सक्रिय राखी नियमित बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।
२. बालबालिकाका लागि क्षमता अभिवृद्धि तथा हौसला प्रदान गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
३. आवधिक तथा वार्षिक लगानी योजनाअनुसार बजेट व्यवस्थापन गर्ने।
४. वडा कार्यालयको नेतृत्वमा खुला धूम्रपान तथा मद्यपान निषेध गर्ने।
५. विद्यालयहरूको नियमित अनुगमन गर्ने।
६. बालबालिका तथा अभिभावकलाई लागूऔषधसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
७. बालबालिकाको प्रतिभा पहिचान गरी उजागर गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
८. खेलकुद तथा अध्ययन संस्कृतिको विकास गरी बालबालिकालाई कुलतबाट जोगाउने।
९. सार्वजनिक शौचालय, खानेपानी तथा बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार विकासमा जोड दिने।
१०. बाल विकास केन्द्र तथा विद्यालय बसहरू मापदण्डअनुसार सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने।
११. विद्यालय, टोल तथा परिवारमा भय तथा दण्डरहित सिकाइ प्रणाली अवलम्बन गर्न सहजीकरण गर्ने।

६. बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा पश्चात निरन्तरताका लागि गरिने मुख्य क्रियाकलापहरू

यस वडालाई वि.सं. २०८२ असार ४ गतेका दिन बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा भइसकेको छ। घोषणा पश्चात बालअधिकारका चार क्षेत्र तथा बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरूको निरन्तरता र दिगोपनाका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू देहायबमोजिम सञ्चालन गरिनेछ।

बालबालिकाको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट

बाल बचाउ (Child Protection / Child Health Promotion)

क्र.सं.	समस्या / सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागि गरिने क्रियाकलाप	योजना अवधि (आगामी ५ वर्ष)	बजेट (एकमुष्ट)	कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय
१	पोषण, सचेतना, कुपोषण, सुत्केरी जाँच, प्रोत्साहन	सुत्केरी भेला गरी पूर्ण स्तनपानको महत्वबारे सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	२० पटक (त्रैमासिक)	रु. १००,०००	वडा कार्यालय / स्वास्थ्य संस्था
२		गर्भवती तथा सुत्केरी महिलासँग स्थानीय पोषिलो खानाको व्यवस्थापनबारे अन्तर्क्रिया गर्ने	३० पटक (३ वटा गाउँघर क्लिनिक वार्षिक २ पटक)	रु. १५००००	स्वास्थ्य संस्था / स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति

३		आचरण परिवर्तन सम्बन्धी कार्यक्रम (सन्तुलित भोजन सरसफाई र योग तथा व्यायामको महत्व)	१० पटक (वार्षिक २ पटक)	रु. ५०,०००	स्वास्थ्य संस्था / वडा कार्यालय / टोल विकास संस्था
४		स्तनपान सप्ताह मनाउने	५ पटक	रु. ५०,०००	स्वास्थ्य संस्था / विद्यालय / टोल विकास संस्था/ वडा कार्यालय
५		स्वास्थ्य संस्था, आमा समूह, टोल विकास संस्था तथा म.स्वा.स्व.से बैठकमा स्वास्थ्य सूचक सम्बन्धी अन्तर्क्रिया गर्ने	१० पटक	रु. १००,०००	स्वास्थ्य संस्था / आमा समूह / टोल विकास संस्था
६		ANC / PNC / Anamoly Scan	निरन्तर		स्वास्थ्य संस्था / स्वास्थ्य शाखा
७		पूर्ण खोपको सुनिश्चितता घोषणा अद्यावधिक गर्ने	५ पटक	रु. २५,०००	नगरपालिका / स्वास्थ्य संस्था
८	खोप	खोप अभियान गर्दा छुटेका बालबालिकाको खोजी गरी खोप लगाउने तथा समयमै जन्मदर्ता गर्न प्रोत्साहन गर्ने	निरन्तर		स्वास्थ्य संस्था / आमा समूह / टोल विकास संस्था / वडा कार्यालय
९	भिटामिन “ए”	भिटामिन “ए” को सुनिश्चितताका लागि सूचना, सचेतना तथा अनुगमन (वर्षमा २ पटक — कार्तिक र वैशाख)	निरन्तर		नगरपालिका / स्वास्थ्य संस्था
१०	विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा	विद्यालयमा प्रजनन स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी कक्षा (कक्षा ६ माथिका किशोर/किशोरी लक्षित) सञ्चालन गर्ने	१० पटक निरन्तर	रु. ५०,०००	स्वास्थ्य संस्था / विद्यालय
११	खानेपानी सरसफाई तथा	छुटेका तथा नयाँ बनेका घरधुरीमा खानेपानी धाराको पहुँच पुऱ्याउने	निरन्तर		नगरपालिका / वडा

१२	तथ्याङ्क अद्यावधिक	प्रत्येक वर्ष २ वर्षमुनिका बालबालिकाको तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने (महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका मार्फत)	निरन्तर		नगरपालिका / वडा / स्वास्थ्य संस्था
१३		प्रत्येक वर्ष ५ वर्षमुनिका बालबालिकाको गणना तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने	निरन्तर		वडा कार्यालय

बाल संरक्षणको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट

क्र.सं.	समस्या / सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागि गरिने क्रियाकलाप	योजना अवधि(५ वर्ष)	बजेट (एकमुष्ट)	जिम्मेवार निकाय
१	जन्मदर्ता	टोल—टोलमा अनुगमन गरी जन्मदर्ता हुन बाँकी रहेका बालबालिकाको खोजी गरी जन्मदर्तामा सहयोग गर्ने तथा सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	निरन्तर		टोल विकास संस्था / वडा कार्यालय
२	बालविवाह रोकथाम	विभिन्न सार्वजनिक स्थानमा सन्देशमूलक साइनबोर्ड राख्ने	१० टोल	रु. २००,०००	वडा कार्यालय / संघसंस्था
३		अभिभावक र बालबालिकासँग अन्तर्क्रिया/ सचेतना	निरन्तर	रु.२५००००	वडा कार्यालय / संघसंस्था
४		रेडियो जिङ्गल बजाउने	निरन्तर	रु.५००००	वडा कार्यालय / संघसंस्था
५		विद्यालयको अतिरिक्त क्रियाकलापमा विषयवस्तु समावेश गर्ने	निरन्तर		विद्यालय
६	बालश्रम रोकथाम	विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी विद्यालय भर्ना तथा सिपमूलक तालिममा समावेश गर्ने	निरन्तर		नगरपालिका / वडा कार्यालय / संघ संस्था

७	हिंसा तथा दुर्व्यवहार न्यूनीकरण	वडास्तरीय निगरानी समिति गठन र तालिम	१ पटक		वडा / बाल अधिकार समिति
८		सरोकारवाला र प्रहरीसँग अन्तर्क्रिया	निरन्तर		वडा कार्यालय / इ.प्र.का / संघसंस्था
९		हिंसाबाट प्रभावित तथा जोखिममा रहेका बालबालिकाको उद्धार, पुनःस्थापना, परामर्श तथा आवश्यक सहयोग गर्ने	निरन्तर		वडा कार्यालय / टोल विकास संस्था / संघसंस्था
१०	कुलत तथा लागुपदार्थ दुर्व्यसनी रोकथाम	प्रहरीद्वारा विद्यालयमा कुलत र लागुपदार्थ दुर्व्यसनी विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१० पटक	रु. ५०,०००	प्रहरी चौकी / वडा कार्यालय
११		विद्यालयमा योग, ध्यान, मनोपरामर्श र उत्प्रेरणाका कक्षा सञ्चालन	निरन्तर	रु.२०००००	वडा कार्यालय / विद्यालय/ संघसंस्था
१२	बाल अधिकार समिति बैठक	बाल अधिकार समितिको नियमित मासिक बैठक सञ्चालन गर्ने	६० पटक	रु. १,५०,०००	वडा कार्यालय / बाल अधिकार समिति
१३	सुर्तीजन्य पदार्थ तथा मदिरा नियन्त्रण	पसल तथा व्यवसायमा बालबालिकालाई सुर्तीजन्य पदार्थ, मदिरा तथा लागुऔषध बिक्री—वितरण भए/नभएको अनुगमन र नियमन गर्ने	निरन्तर		नगरपालिका / वडा कार्यालय / बाल अधिकार समिति
१४		शैक्षिक संस्थाको वरपर सुर्तीजन्य पदार्थ, मदिरा तथा लागुऔषध बिक्री—वितरणको अनुगमन, नियमन तथा सचेतना फैलाउने	निरन्तर		नगरपालिका / वडा / बाल अधिकार समिति

बाल विकासको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट

क्र.सं.	समस्या / सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागि गरिने क्रियाकलाप	योजना अवधि (आगामी ५ वर्ष)	बजेट (एकमुष्ट)	कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय
१	बालमैत्री भवन तथा पूर्वाधार	बाल विकास केन्द्रको स्तरोन्नति गर्ने, बाल विकास केन्द्रका शिक्षकलाई तालिम दिने, स्थानीय सिकाइ सामग्रीसहित बालबालिकाका लागि आकर्षक कक्षा व्यवस्थापन गर्ने	१ पटक	रु. १,००,०००	वडा कार्यालय / विद्यालय
२		विद्यालयमा छात्र-छात्राहरूका लागि छुट्टाछुट्टै शौचालयको व्यवस्था गर्ने तथा अपाङ्गमैत्री बनाउने	निरन्तर	रु. १,५०,०००	वडा कार्यालय / विद्यालय
३	विद्यालय सरसफाई	विद्यालयमा शौचालय प्रयोग, खानेपानी व्यवस्था तथा सरसफाई सम्बन्धी सामग्रीको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर		विद्यालय
४		विद्यालयमा महिनामा एकपटक बृहत् सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने (शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावकको सहभागितामा)	१ पटक		विद्यालय
५	शैक्षिक वातावरण	विद्यालयले विद्यार्थी स्वागत कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई सम्मान गर्ने तथा कमजोर विद्यार्थीका लागि अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने	निरन्तर	रु. ५०,०००	वडा कार्यालय / विद्यालय
६	अभिभावक सहभागिता अभिवृद्धि	अभिभावक, विद्यालय परिवार, बाल समूह तथा जनप्रतिनिधिबीच भेटघाट कार्यक्रम आयोजना गर्ने	१ पटक	रु. ४५,०००	वडा कार्यालय
		अभिभावक सचेतना अभिवृद्धि गर्ने, विद्यार्थीको कर्तव्य र दायित्व तथा अनुशासित शैक्षिक संस्कार सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने	निरन्तर	—	शिक्षा शाखा / वडा कार्यालय
७	विद्यालय निरन्तरता	नियमित विद्यालय नआउने विद्यार्थीको तथ्याङ्क संकलन गरी अभिभावकसँग भेटघाट तथा परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निरन्तर	—	विद्यालय / वडा कार्यालय / शिक्षा शाखा

८	खेलकुद	सबै विद्यालयमा खेलमैदान तथा खेल सामग्रीको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर	रु.२०००००	विद्यालय / वडा कार्यालय / शिक्षा शाखा
९	अतिरिक्त क्रियाकलाप	अन्तर-विद्यालय अतिरिक्त क्रियाकलाप (हाजिरी जवाफ, खेलकुद प्रतियोगिता, वक्तृत्वकला, चित्रकला, निबन्ध प्रतियोगिता आदि) आयोजना गर्ने	निरन्तर	रु. २,००,०००	विद्यालय / वडा कार्यालय / शिक्षा शाखा
१०	विद्यालयमा प्राथमिक उपचार कक्ष	आकस्मिक बिरामी भएका बालबालिकाको प्राथमिक उपचार कक्ष स्थापना	३ वटा विद्यालय	रु. २,००,०००	शिक्षा शाखा / वडा कार्यालय

बाल सहभागिताको क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट

क्र.सं	समस्या/ सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागि गरिने गतिविधिहरू	योजना अवधि (आगामी ५ वर्ष)	बजेट (एकमुष्ट)	जिम्मेवार निकाय
१	अर्थपूर्ण बाल सहभागिता	बाल सञ्जालको मासिक रूपमा बैठक सञ्चालन	निरन्तर	३,००,०००	वडा कार्यालय
२	नेतृत्व तथा क्षमता विकास	बालबालिकालाई असल बानी, व्यवहार, कर्तव्य, अनुशासन तथा बालमैत्री स्थानीय शासनमा अर्थपूर्ण सहभागिता सम्बन्धी सशक्तीकरण (३० जना नेतृत्व तहका बालबालिका) तालिम	५ पटक	२,५०,०००	वडा कार्यालय
३	प्रोत्साहन	उत्कृष्ट बाल समूहलाई सम्मान	५ पटक	५०,०००	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा
४	योजना तर्जुमा	वडाको योजना तर्जुमापूर्व बाल भेला गरी बालमैत्री योजना छनोट, प्राथमिकता निर्धारण तथा लगानी योजनासँग भीडान गरी सिफारिस	निरन्तर (वार्षिक)	२,००,०००	वडा कार्यालय, बालमैत्री शाखा
५	सिकाइ केन्द्र	बालमैत्री सम्पर्क कक्षलाई शैक्षिक सामग्रीसहितको सिकाइ केन्द्रका रूपमा व्यवस्थापन	१ पटक	५०,०००	वडा कार्यालय, संघसंस्था
६	सामग्री व्यवस्थापन	वडा बाल सञ्जालको बैठकका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री व्यवस्थापन	५ पटक	१०००००	वडा कार्यालय, संघसंस्था

संस्थागत विकास क्षेत्रमा गरिने क्रियाकलाप तथा बजेट

क्र.सं.	समस्या /सवाल	सुधार तथा दिगोपनाका लागि गरिने क्रियाकलापहरू	योजना अवधि (आगामी ५ वर्ष)	बजेट (एकमुष्ट)	जिम्मेवार निकाय
१	बाल सहभागिता	वडामा कार्यक्षेत्र भएका संघसंस्थाको कार्यसमितिमा बालबालिकाको सहभागिता भए नभएको अनुगमन	नियमित		वडा कार्यालय/ बाल अधिकार समिति
२	संस्थागत विकास	बालमैत्री नीति, कार्ययोजना र आचारसंहिताको कार्यान्वयन, अनुगमन, समीक्षा तथा प्रतिवेदन	निरन्तर	—	बालमैत्री शाखा/ वडा कार्यालय
३		प्रत्येक ६—६ महिनामा चेकलिस्टसहित विद्यालय अनुगमन	१० पटक	२५,०००	बालमैत्री शाखा/ वडा कार्यालय
४		गुनासो सुनुवाई संयन्त्र निर्माण	नियमित		वडा कार्यालय
५	सामुदायिक सिकाई केन्द्र	मनोपरामर्श, अभिभावक शिक्षा, सामुदायिक संवाद	नियमित १० टोलमा	२०००००	वडा कार्यालय/ संघसंस्था
६	बालमैत्री स्थानीय शासनका संस्थागत संरचना	बालमैत्री स्थानीय शासनका संस्थागत संरचनाहरूको सामाजिक नक्सा तयार गर्ने तथ्याङ्क सङ्कलन गरी अभिलेख राख्ने	१ पटक (दोस्रो वर्ष)	५०,०००	नगरपालिका/ वडा कार्यालय/ संघसंस्था
७	बालमैत्री आचारसंहिता	बालमैत्री आचारसंहिता सम्बन्धी प्रचार—प्रसार तथा सचेतना (फ्लेक्स तयार र वितरणसहित), विद्यालय र टोलमा छलफल	वर्षमा ३ पटक	—	वडा कार्यालय
८	विपद व्यवस्थापन	विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी बालबालिकाको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान मिलाउने तथा सहयोगी सामग्री भण्डारण	निरन्तर	५०,०००	विपद व्यवस्थापन शाखा / वडा कार्यालय
९		विपद जोखिम न्युनिकरण अभ्यास	१० पटक (वार्षिक २ पटक)	१०००००	विपद व्यवस्थापन शाखा / वडा कार्यालय

१०	बाल विकास केन्द्रमा सामग्री	आवश्यकताअनुसार बाल विकास केन्द्रमा शैक्षिक तथा पूर्वाधार सामग्री व्यवस्थापन	निरन्तर	—	शिक्षा शाखा/ वडा/ विद्यालय
११	स्थितिपत्र	वडाको स्थिति पत्र प्रत्येक २/२ वर्षमा अद्यावधिक गर्ने	३ पटक	१,००,०००	वडा कार्यालय
१२	पूर्वाधार विकास	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री सार्वजनिक शौचालय सरसफाइ तथा व्यवस्थापन	नियमित	१,००,०००	वडा कार्यालय
१३	स्तनपान कक्ष	वडा कार्यालयमा स्तनपान कक्ष व्यवस्थापन	निरन्तर	—	वडा कार्यालय

७. घोषणाको निरन्तरताका लागि प्रमुख साझेदार संस्थाहरूको भूमिका

प्रभावकारी दिगोपनाका लागि केन्द्रीय, प्रदेश तथा स्थानीय स्तरका साझेदार र सहयोजक संस्थाहरूको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ।

बालमैत्री स्थानीय शासन प्रणालीको संस्थागत विकास, नीति निर्माण, निर्देशन, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री बनाउने, स्थानीय तहमा सहजीकरण, निरन्तर अनुगमन, बालअधिकार सम्बन्धी परामर्श दिने, भौतिक पूर्वाधारहरू बालमैत्री बनाउने, प्रदेश र स्थानीय तहसँग मागदर्शन गर्ने जस्ता कार्यहरूमा साझेदार संस्थाहरूको योगदान अपरिहार्य छ।

प्रदेश तहबाट बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा रणनीतिका समन्वय, सरकारी एवं गैरसरकारी क्षेत्रहरूमा मुख्य प्रवाह, नीति निर्माण र बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री बनाउनमा थप विशिष्ट भूमिका निर्वाह गरिन्छ।

प्रमुख साझेदार/संस्था र तिनका कार्यहरू

(क) जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय

- बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको समन्वय तथा सम्पर्क डेस्कको व्यवस्था गर्ने।
- विभिन्न सरोकारवालाको बिचमा सम्पर्क, समन्वय र साझेदारी विकास गरी नगर/वडालाई सहयोग गर्ने।
- बालमैत्री स्थानीय शासनका सँग सम्बन्धित कार्यलाई एकीकृत ढंगबाट सञ्चालन गरी नगर/वडालाई सहयोग गर्ने।
- वडामा सञ्चालन भएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने।
- वडा घोषणाको लागि अनुगमन गरी आवश्यक सल्लाह दिने।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक समीक्षा गरी देखा परेका समस्या समाधानमा नगर/वडालाई सहयोग गर्ने।

(ख) गौरीगङ्गा नगरपालिका

- प्रदेश, केन्द्रीय तथा सरोकारवालाबाट प्राप्त नीति, कार्यक्रम र मागदर्शन आफ्नै क्षेत्र अनुसार कार्यान्वयन गर्ने।
- बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तयार पार्ने।
- बालमैत्री सम्पर्क शाखा र संस्थागत व्यवस्थापन गर्नु।
- योजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा नेतृत्व भूमिका निर्वाह गर्नु।
- बजेट योजना बनाउने।
- दीर्घकालीन नीति बनाउने र वार्षिक/आवधिक योजनामा समावेश गर्ने।
- कार्यक्रमहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन।
- समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट कार्यक्रम सञ्चालन गराउने।
- बालक्लब/सञ्जालहरूको क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने।
- सबै क्षेत्रको सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने।
- गर्भवती महिला र बालबालिकाको स्वास्थ्य सेवा बालमैत्री बनाउने।
- आधारभूत स्वास्थ्य कार्यक्रम बालमैत्री बनाउने।
- बालबालिकाको शैक्षिक विकासका लागि योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- विद्यालय नजाने वा कक्षा छोडेका बालबालिकालाई शिक्षा उपलब्ध गराउने।
- बालबालिकाको शारीरिक विकासका लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने।
- बालसमूह/सञ्जालहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने।
- वडा स्तरमा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गराउन सहयोग र समन्वय गर्ने।

(ग) बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समिति

- वडा/नगर स्तरको नीति, निर्देशन, कार्य योजना तयार पार्न र प्रक्रिया व्यवस्थापनमा सहयोग।
- वडास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका।
- सरकारी एवं गैरसरकारी संघसंस्था बीच समन्वय।
- कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्याङ्कन।
- संस्थागत नियमित बैठक, समीक्षा तथा अभिलेख राख्ने।

(घ) बालक्लब/बालक्लब सञ्जाल

- आफ्ना सदस्यमार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन।
- स्थानीय तह र शाखासँग सहयोग।
- बालबालिकासँग सम्बन्धित कार्यक्रमको एकद्वार पद्धतिबाट कार्यान्वयन।

(ड) बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

- वडा स्तरको नीति र योजना निर्माण ।
- समन्वयकारी भूमिका निर्वाह ।
- वार्षिक/आवधिक योजना र बजेट समन्वय ।
- सरकारी एवं गैरसरकारी संघसंस्थासँग समन्वय ।
- कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन र अभिलेख ।

(च) अन्य समूह/संगठन, सेवा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, NGOs

- सेवा प्रवाहमा सहयोग ।
- अवधारणा समूदाय स्तरसम्म प्रचार ।
- सरोकारवालासँग समन्वय ।
- स्वीकृत नीति अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन ।
- विकास योजना र सेवा प्रवाह बालमैत्री बनाउने ।

८. अनुगमन, समीक्षा, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदनको व्यवस्था

अनुगमन

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका तथा घोषणा कार्यविधिमा निर्दिष्ट गरिएको अनुगमन चेकलिष्ट र प्रक्रियालाई व्यवहारमा अवलम्बन गरी वडा, नगरपालिका तथा जिल्ला समन्वय समितिबाट नियमित रूपमा अनुगमन गरिनेछ । अनुगमनबाट प्राप्त तथ्यका आधारमा आवश्यकताअनुसार कार्ययोजनामा थप तथा परिमार्जन गरी कार्यान्वयन पक्षलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

मूल्याङ्कन

घोषणा पश्चात शतप्रतिशत सूचक हासिल भएको अवस्था, निरन्तरताका लागि बनाइएको कार्ययोजनाको कार्यान्वयन स्थिति तथा त्यसको प्रभावको तालमेल मिले/नमिलेको विषयमा विभिन्न तहबाट संकलित सूचनाका आधारमा नियमित मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

समीक्षा

बालमैत्री घोषणा पश्चात दिगोपनाका लागि तयार गरिएका योजना अनुसार कार्य भए/नभएको, ती योजनाबाट परेको प्रभाव तथा आगामी दिनमा सुधारका लागि अपनाउनुपर्ने रणनीतिहरूलाई मुख्य एजेन्डा बनाई वार्षिक रूपमा वडा तथा नगरपालिकास्तरीय समीक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

प्रतिवेदन

घोषणा पश्चातको दिगोपनाका लागि तयार गरिएको कार्ययोजना अनुसार भएका कार्यहरूको अभिलेखीकरण वडा कार्यालयबाट मासिक रूपमा नगरपालिकामा पेश गरिनेछ । साथै, नगरपालिका र वडाका बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरू तथा बालअधिकारसम्बन्धी समग्र विषयलाई समेटी त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशनमा सहयोग गरिनेछ ।

९. वडाको विविध संरचनामा बालसहभागिता

वडामा बालबालिकाको नेतृत्व विकास तथा बालसहभागितालाई विशेष प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

क्र.स.	बालसहभागिता भएको निकाय	बालक	बालिका	जम्मा
१	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति	१	१	२
२	वडा बालअधिकार समिति	१	१	२
३	विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा आमन्त्रित	१	१	२
४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा आमन्त्रित	१	१	२
५	वडा बालक्लब/संजाल	३	१२	१५
६	टोल विकास संस्था	—	—	—
जम्मा प्रत्यक्ष सहभागिता		७	१६	२३

वडा नं. १०: नगरस्तरीय समितीद्वारा वडास्तरीय अनुगमनको चेकलिष्ट

क्र.स.	गतिविधि	बैठक बस्ने पटक	अवस्था / टिप्पणी
१	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति बैठक		
२	वडा बालअधिकार समिति बैठक		
३	वडा बालसंजाल बैठक		
४	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन र बैठक		
५	वडा CFLG सम्पर्क शाखामा अध्ययन फ्लेक्स टाँसको अवस्था र उपलब्ध फ्लेक्सहरू		
६	३३ वटा फाईलमा आधार कागजात संकलनको अवस्था		
७	वडा CFLG व्यवस्थापनका लागि वार्षिक बजेट/रकमको स्थिति		

८	मासिक कार्ययोजनाको अवस्था		
९	मासिक प्रतिवेदनको अवस्था		
१०	वार्षिक बालभेला/कार्यक्रम योजना तर्जुमाको अवस्था		
११	वडा CFLG समन्वयको फरक/तालमेल र विद्यालयमा अनुगमनको पटक		
१२	वडा सम्पर्क व्यक्तिको क्रियाशीलताको अवस्था		
१३	४ जना वडा सदस्यको टोल जिम्मेवारी समन्वयको अवस्था		
१४	वडा बालसञ्जाल/टोलीद्वारा गरिएका अतिरिक्त कार्यक्रम		
१५	जम्मा बालसमूह संख्या र बैठकको स्थिति		
१६	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति बैठक पटक		
१७	विभिन्न समितिमा बालसहभागिताको अवस्था		

अनुगमनकर्ताले दिएका सुझावहरू

-
-
-

अनुगमनकर्ता

नाम: _____

पद: _____

हस्ताक्षर: _____

प्रमाणित गर्ने

नाम:

वडा अध्यक्ष

गौरीगङ्गा नगरपालिका
१० नं. वडा
बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन तथा घोषणा र दिगोपनाका लागि
विद्यालय स्तरको स्थलगत अनुगमन चेकलिस्ट

विद्यालय तथा बालविकास केन्द्रको अनुगमन फारम

शैक्षिक सत्र: २०.....

१. विद्यालयको नाम :

२. विद्यार्थी संख्या : जम्मा..... छात्रा:..... छात्र.....

(क) ५ वर्ष उमेर पुगेका कुल विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या	जम्मा

(ख) कक्षा १ मा भर्ना भएका ५ वर्ष उमेर पुगेका विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या	जम्मा

(क) ५ देखि १२ वर्ष उमेर समुहका कुल विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या	जम्मा

(ख) कक्षा १ देखि ८ सम्म अध्ययन गर्ने ५ देखि १२ वर्ष उमेर समुहका विद्यार्थी संख्या

बालक संख्या	बालिका संख्या	जम्मा

३. शिक्षक संख्या: जम्मा..... शिक्षक..... शिक्षिका.....

४. बालविकास केन्द्रको नाम :

५. सहयोगी कार्यकर्ताको नाम :

६. बालविकास केन्द्रको विद्यार्थी संख्या : जम्मा..... छात्रा:..... छात्र.....

३-४ वर्षको विद्यार्थी संख्या

छात्र संख्या	छात्रा संख्या	जम्मा

बालविकास केन्द्र व्यवस्थापन समिति गठन भए/नभएको

भएको	नभएको

१. बैठक बसेको संख्या :

२. बैठकमा भएको मुख्य निर्णयहरु :

क.

ख.

७. विद्यालयमा व्यवस्थापन समिति गठन भए/नभएको

भएको	नभएको

८. वि. व्य. स. को पदाधिकारीको संख्या: जम्मा..... महिला पुरुष..... बालक..... बालिका.....

९. विद्यालयमा बालक्लब गठन भए/नभएको

भएको	नभएको

(क)भएको भए: बालक्लबमा भएका पदाधिकारीको संख्या: जम्मा.....बालक.....बालिका.....

१०.वि.व्य.स.बैठकमा बालसमूह प्रतिनिधिको सहभागिता भए/नभएको

भएको	नभएको

(क)वि.व्य.स.को बैठकमा बालसमूहबाट आएको मुख्य प्रस्तावहरु :

क.

ख

(ख) बालक्लबको प्रस्ताव माथी भएका मुख्य निर्णयहरु :

क.

ख.

११. विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि अलग अलग शौचालय भए/नभएको

भएको	नभएको

(क).कम्तिमा ६० जना विद्यार्थी बराबर १ का दरले शौचालय भए/नभएको :

छात्र शौचालय संख्या	छात्रा शौचालय संख्या	जम्मा

(ख).शौचालयमा साबुनपानीको व्यवस्था भए/नभएको

भएको	नभएको

(ग).छात्रामैत्री शौचालय भए/नभएको

भएको	नभएको

(घ).विद्यालयमा सेनेटरी प्याडको व्यवस्था भए/नभएको

भएको	नभएको

१२.विद्यालयमा बालमैत्री धारा भए/नभएको

भएको	नभएको

१३.विद्यालयमा लैङ्गिक सम्पर्क शिक्षा भए/नभएको

भएको	नभएको

१४.विद्यालयमा शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्था भए/नभएको

भएको	नभएको

१५.अतिरिक्त क्रियाकलापका लागि वार्षिक क्यालेण्डर बनाएको/नबनाएको

बनाएको	नबनाएको

१६.विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन भए/नभएको

भएको	नभएको

(क).भएको भएकति पटक ?

१७.विद्यालयमा बालविवाह, बालश्रम, बालयौन दुर्व्यवहार तथा बालअधिकारको विषयवस्तुमा अतिरिक्त कक्षा संचाल नहुने गरेको/नगरेको

भएको	नभएको

(क).भएको भएकति पटक ?

१८.विद्यालयमा बालआचारसंहिताको प्रयोग भए/नभएको

भएको	नभएको

१९. विद्यालयमा खेल्ने चौर भए/नभएको ?

भएको	नभएको

चौकको क्षेत्रफल : वर्ग कि.मि.

२०.विद्यालय क्षेत्रभित्रका विद्यालय उमेर पुगेका सम्पूर्ण बालबालिका विद्यालयमा भर्ना भएको/नभएको

भएको	नभएको

नभएको भए कति जना?.....

प्रमाणित गर्ने अनुगमनकर्ता:

सूचनादाता :नाम ,पद,निकाय

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर

हस्ताक्षर

विद्यालयभित्रको स्थलगत अनुगमन चेकलिष्ट

स्थान: गौरीगङ्गा नगरपालिका, वडा नं. १०

विद्यालयको नाम:

मिति:

१. शौचालयको अवस्था

क्र स	विषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
१	सरसफाई		
२	पानी, साबुन		
३	भित्तामा केरमेट		
४	छात्र/छात्रा मैत्री शौचालय		
५	छात्रा शौचालय, प्याड वितरण र उचित व्यवस्थापन		

२. बाल विकास केन्द्र र पूर्व प्राथमिक कक्षाको अवस्था

क्र स	विषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
१	विद्यार्थी संख्या र उपस्थिती		
२	पानी, खाजा		
३	सरसफाई, जुत्ता राख्ने र्याक		
४	शैक्षिक सामग्री र उत्पादन		

३. कक्षाको अवलोकन

क्र स	विषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
१	पोशाक		
२	सिकाइको मापन बोर्डसम्म पहुँच		
३	सरसफाई		
४	बालअधिकार, बालसमूह, विद्यालय व्यवस्थापन समिति बैठकमा सहभागिता		
५	भित्तामा केरमेट		

४. खानेपानी र प्राङ्गण अवलोकन

क्र स	बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
१	खानेपानीको अवस्था		
२	सरसफाई		

५. कार्यालयको व्यवस्थापन अवस्था

क्र स	बिषय	राम्रो पक्ष	सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
१	शिक्षक भर्ना र हाजिरी, पोशाक		
२	भित्तामा शैक्षिक अभिलेख		
३	बालसमूह रजिष्टर, विद्यालय व्यवस्थापन समिति रजिष्टर, अतिरिक्त कार्यक्रम/निरीक्षण पुस्तिका		
४	शैक्षिक सामग्री		

अनुगमनकर्ता

प्रमाणित गर्ने

अनुगमनकर्ता नाम: _____

पद: _____

विद्यालय प्रतिनिधि/शिक्षक हस्ताक्षर: _____

गौरीगङ्गा नगरपालिका,

१० नं. वडा

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा प्रक्रिया एवं निरन्तर सुधारका लागि फिल्ड स्तरको अनुगमन चेकलिष्ट

(बालक्लब/बालक्लब सञ्जाल अनुगमन प्रश्नावली)

(अनुगमन कर्ताले आफ्नो परिचय दिने तथा आफु आउनुको कारण बताउने)

१. बालक्लब/बालसञ्जालको नाम :

क) ठेगाना : वडा नं.

२. सूचीकृत भएको/नभएको :

३. बालक्लब/बालसञ्जालमा रहेका बालबालिकाको संख्या :

बालक बालिका

४. कार्य समिति सदस्यको संख्या :

बालक बालिका

५. महिनामा एक पटक बैठक बस्ने गरेको : छ / छैन

छैन भने कारण :

६. बालक्लबले हालसम्म गरेका कार्यक्रमहरू :

१.

२.

३.

७. बालमैत्री सम्बन्धी तालिम/अभिमुखीकरणमा सहभागिता :

छ / छैन

भए सहभागी संख्या : जनाले

८. बालक्लबबाट स्थानीय निकायको योजना तर्जुमा संयन्त्रमा सहभागिता :

छ / छैन

छ भने, कुन विषयमा :

९. बालमैत्री स्थानीय शासनको बारेमा थाहा छ ?

“बालमैत्री” भनेको के हो? (छोटो उत्तर लेख्नुहोस्):

.....

१०. बालसमूह सदस्यका जिज्ञासा/प्रश्न (यदि भएमा) :

१.

२.

११. अनुगमनकर्ताको अन्य सुझाव (यदि भएमा) :

१.

२.

३.

मिति :

बालमैत्री अनुगमन कार्यमा सहयोग गर्नुभएकोमा धन्यवाद ।

१२. अनुगमनकर्ताको अन्य केही सुझाव भए उल्लेख गर्ने

१.

२.

३.

अनुगमनकर्ता

क्र.सं	नाम	कार्यालय	पद	हस्ताक्षर

गौरीगङ्गा नगरपालिका

वडा नं. १०

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा दिगोपनाका लागि फिल्ड स्तरको अनुगमन चेकलिस्ट

बालमैत्री स्थानीय शासन घरघुरी अनुगमन प्रश्नावली

(अनुगमनकर्ताले आफ्नो परिचय दिने तथा अनुगमनको उद्देश्य स्पष्ट गर्ने)

१. घरमूलीको नाम :

क) ठेगाना : वडा नं., ... टोल

२. परिवार संख्या :

महिला पुरुष जम्मा

क) उमेरगत संख्या :

उमेर	बालक	बालिका	उमेर	पुरुष	महिला
१ वर्ष मुनिका			१९-६० वर्ष		
१-२ वर्ष			६० वर्ष माथि		

५ वर्ष मुनिका					
५-१२ वर्ष					
१२-१८ वर्ष					

ख) पेशामा संलग्न :

कृषि व्यापार रोजगारी अन्य

३. सरसफाइ तथा खानेपानी

क) शौचालय :

छ छैन

छ भने : पक्की कच्ची

- शौचालयमा पानीको व्यवस्था :
धारा ट्यांकी बाल्टी
- शौचालय बालमैत्री (छ/छैन) :

ख) खानेपानी सुविधा :

धारा इनार कुवा

- धारामा/नजिकै साबुन राख्ने ठाउँ (छ/छैन) :
- खानेपानी छोपेर राख्ने (छ/छैन) :
- हात धुने स्थान तथा विधि जानकारी (छ/छैन) :

४. पोषण र नुन प्रयोग

- प्रयोग हुने नुन : आयोडिन ढिक्का अन्य
- नुन प्रयोग विधि :
☐ पकाउनु अघि ☐ पकाइसकेपछि
- नुन राख्ने भाँडा छोपिएको (छ/छैन) :

५. बालस्वास्थ्य तथा मातृस्वास्थ्य

क) ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको जन्मदर्ता :

क्र.सं	नाम	जन्मदर्ता भएको/ नभएको	ठेगाना

ख) गर्भवती महिला :

छ छैन

भए संख्या

- गर्भजाँच गराएको (छ/छैन) :
- टि.डी. खोप लगाएको (छ/छैन) :

ग) १ वर्षभित्र सुत्केरी संख्या :

- आइरन चक्री : खाएको नखाएको
- सुत्केरी भएको स्थान :
अस्पताल स्वास्थ्य संस्था घर
- सुत्केरी जाँच (छ/छैन) : भए पटक
- ६ महिना लगातार स्तनपान (छ/छैन) :
- स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको सेवा (छ/छैन) :

घ) २ वर्ष मुनिका बालबालिकाको खोप :

- पूरा गरेको (छ/छैन) :
- खोप कार्ड : छ छैन
नभएको कारण :

ङ) भिटामिन 'ए' :

खाएको (छ/छैन) :

नखाएको कारण :

६. शिक्षा तथा बाल सहभागिता

- ३—४ वर्षका बालबालिका बालविकास केन्द्रमा भर्ना संख्या :
- ५—१२ वर्षका बालबालिका विद्यालय भर्ना संख्या :
- १२—१८ वर्षका बालबालिका बालक्लबमा सहभागी संख्या :

७. बाल संरक्षण

- घरमा बालबालिका कामदार राखेको (छ/छैन) :
छ भने : नाम उमेर स्थान

- १८ वर्ष मुनिका बालबालिका अन्यत्र काममा पठाएको : छ छैन
- १ वर्षभित्र विवाह भएको : छ छैन
छ भने :
पुरुषको उमेर महिलाको उमेर
- बालबालिका विरुद्ध घरेलु हिंसा (छ/छैन) :
छ भने, किसिम :

८. पहुँच र सहभागिता

घरबाट विद्यालयको दूरी/समय :

विद्यालय तह	दूरी	लाग्ने समय
बालविकास		
प्रा.वि.		
नि.मा.वि.		
मा.वि.		

- घरको निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकाको सहभागिता (छ/छैन) :
उदाहरण :
१.
२.

९. अन्य विवरण

- १ वर्षभित्र मृत्यु भएको : छ छैन
छ भने, मृत्यु दर्ता (छ/छैन) :

क्र सं	नाम	मृत्यु मिति	उमेर	कारण

- घरमा खेलकुद/मनोरञ्जनका साधन : छन् छैनन्
१. २. ३. ४.

- करेसाबारी : छ छैन
भए, रासायनिक मल/विषादी प्रयोग : छ छैन

१०. बालमैत्री स्थानीय शासन

- बालमैत्री सम्बन्धी तालिम/अभिमुखीकरणमा सहभागिता :
छ छैन
भए सहभागी संख्या :
- घरपरिवारबाट बालबालिका स्थानीय तहको योजना तर्जुमा संयन्त्रमा सहभागी (छ/छैन) :
छ भने, कुन विषयमा :
- बालमैत्री भनेको के हो? (छोटो उत्तर):
.....
.....
- घरमूलीका जिज्ञासा/सुझाव :
१.
२.

बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अनुगमनमा सहयोग गर्नुभएकोमा धन्यवाद ।

मिति :

अनुगमनकर्ताको सुझाव

१.
२.
३.

अनुगमनकर्ता विवरण

क्रस	नाम	कार्यालय	पद	हस्ताक्षर